

*Philippijnen*¹

In ons vorige deel vermeldden wij dat Roosevelt in '34 een door het Amerikaans Congres goedgekeurde regeling met de Philippijnen had getroffen welke inhield dat dit gebiedsdeel op 4 juli 1944 onafhankelijk zou worden, maar dat de Amerikanen er hun marinebases zouden mogen handhaven, terwijl over het eventueel behoud van hun legerbases nog zou moeten worden onderhandeld. Na '34 waren de Verenigde Staten nog slechts verantwoordelijk voor de buitenlandse betrekkingen en de defensie van de Philippijnse archipel. Die archipel werd van eind '35 af door een louter uit Philippino's bestaande regering bestuurd, president was Manuel Quezon. In die regering en in de Philippijnse Wetgevende Vergadering domineerde een oligarchie van grootgrondbezitters en groothandelaren, sommigen van Spaanse, anderen van Spaans-Philippijnse, nog anderen van Chinees-Philippijnse afkomst – tegen die oligarchie ageerde een oppositionele stroming waarin vooral de in 1930 opgerichte Communistische Partij van de Philippijnen van zich deed spreken; die stroming drong op de onmiddellijke verlening van onafhankelijkheid en op opheffing van het grootgrondbezit aan. Haar aanhang was beperkt. De oligarchie had de touwtjes stevig in handen en bij de massa van de bevolking was sprake van een opvallende verbondenheid met de Verenigde Staten die de onafhankelijkheid hadden toegezegd en daar ook een basis voor hadden gelegd door het onderwijs krachtig te bevorderen. Van de gehele bevolking, ca. zestien miljoen zielen, kon in '41 bijna de helft lezen en schrijven, onder de jeugd kwam analfabetisme nauwelijks meer voor. Ook de katholieke kerk, die in de negentiende eeuw het voortouw had genomen in de strijd tegen de Spaanse overheersing, had veel voor de volksontwikkeling gedaan; zij had voorts de invloed van de Islam tot de zuidelijkste eilanden van de Philippijnse archipel weten te beperken.

Toen MacArthur, na Manila tot open stad verklaard te hebben, zich eind december '41 op het fort Corregidor terugtrok, vergezelden hem Quezon en de vice-president, Sergio Osmeña. Aan de autoriteiten die in de hoofdstad achterbleven, schijnt MacArthur de aanwijzing gegeven te hebben dat zij ter handhaving van orde en rust met de Japanse bezetter mochten samenwerken maar dat zij geen eed aan hem mochten afleggen,

¹ Veel van onze algemene gegevens ontleenden wij aan de in '67 verschenen studie van de Amerikaanse historicus David Joel Steinberg: *Philippine Collaboration in World War II*.